

ДИЗАЙН ОДЯГУ, АКСЕСУАРІВ, ІМІДЖУ

Design of clothes, accessories, image

УДК 7.05:687.016]:7.013

UDC 7.05:687.016]:7.013

DOI: 10.31866/2617-7951.4.1.2021.236120

ШЛЯХИ ПОШУКУ ГАРМОНІЇ В СУЧАСНИХ ПРОЕКТАХ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ

Катерина Кисельова,

<https://orcid.org/0000-0002-1580-287X>

кандидат технічних наук, доцент,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
katerinakiselova@gmail.com

Ольга Шандренко,

<https://orcid.org/0000-0001-5284-7252>

кандидат мистецтвознавства, доцент,
Київський національний Університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
shan.olga77@gmail.com

THE WAYS TO FIND HARMONY IN MODERN CLOTHING DESIGN PROJECTS

Kateryna Kyselova,

<https://orcid.org/0000-0002-1580-287X>

PhD in Technical Sciences (Engineering),
Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine
katerinakiselova@gmail.com

Olha Shandrenko,

<https://orcid.org/0000-0001-5284-7252>

PhD in Art Studies, Associate Professor,
Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine
shan.olga77@gmail.com

Анотація

Мета статті. В статті з'ясовуються шляхи пошуку гармонії в сучасних проектах дизайну одягу. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні аналізу в галузі моди, а також методів джерелознавчого, естетичного та структурно-композиційного аналізу. **Наукова новизна роботи** полягає у визначенні та систематизації основних шляхів пошуку гармонії в дизайні одягу 2010–2020 рр. **Висновки.** Форми та вираження дизайну, його орієнтація змінюються не тільки через зміну технологій, а передусім через зміну соціальних запитів, систем цінностей, ментальних орієнтирів, важливим з яких є й пошук гармонії – зовнішньої і внутрішньої. Дизайнери

Abstract

The purpose of the article. The article explains the ways to find harmony in modern clothing design projects. **The research methodology** consists of the analysis application in the field of fashion, as well as methods of source, aesthetic and structural-compositional analysis. **The scientific novelty** of the work lies in determining and systematizing the main ways of searching for harmony in clothing design 2010-2020. **Conclusions.** Design forms and expression, its orientation change not only due to a technology change but primarily due to changes in social demands, value systems, mental guidelines, of which the search for harmony is also important – external and internal.

розв'язують цей аспект різними шляхами: від формалізованого пропорціонування та використання колірних колес до використання природних мотивів та архетипів народної творчості. Інший шлях – це «зелена», екологічна, «етична», «стійка» мода, – напрямки, які не тільки демонструють можливості переробки, а й породжують певний світогляд, привертають увагу до здатності художника повернути людей до краси і багатогранності навколишнього світу.

Designers solve this aspect in various ways: from formalized proportioning and the color wheel usage to the use of natural motifs and folk art archetypes. Another way is “green”, ecological, “ethical”, “sustainable” fashion – directions that not only demonstrate the possibilities of processing but also generate a particular worldview, draw attention to the artist’s ability to return people to the beauty and diversity of the world.

Ключові слова: Keywords:

гармонія, дизайн одягу, мода, екомод, fashion.

harmony, clothing design, eco-fashion, fashion.

Вступ **1**

Проблема пошуку гармонії є актуальною стільки, скільки існує людина. Душа, тіло, довколишнє середовище – компоненти, які безперервно взаємодіють між собою. Якщо цей зв'язок налагоджений, людина відчуває себе щасливою і усвідомлює сенс свого існування. Якщо один з елементів тріади відходить на другий план, виникає відчуття дисгармонії, що, у свою чергу, спричиняє проблеми здоров'я.

Наслідками бурхливого та неконтрольованого розвитку науково-технічного прогресу стали системні порушення закону динамічної рівноваги (який вже відомий людству й базується на оптимальному співвідношенні між елементами системи, а також між цілим та частинами, забезпечуючи стабільність та життєздатність системи). Порушення гармонійного співіснування людини й природного середовища спричиняють стихійні лиха і суспільну нестабільність. Проблема можливості подальшого існування людства стає дедалі актуальнішою. Ці актуальні виклики не можуть залишити осторонь дизайн, який спрямований на організацію гармонійного зовнішнього середовища, до якого належить і одяг.

Мета дослідження **2**

Мета статті полягає у вивченні та систематизації шляхів пошуку гармонії в сучасних проєктах з дизайну одягу.

Методологія та аналіз джерельної бази **3**

Дослідження ґрунтується на досягненні результатів шляхом аналізу явищ і тенденцій у галузі моди. Для дослідження проєктів з дизайну одягу використані методи джерелознавчого аналізу основних публікацій з теми (для з'ясування рівня наукової розробленості проблеми), мистецтвознавчого, естетичного та структурно-композиційного аналізів (для описання та обробки візуальної інформації з показів колекцій), теоретичного узагальнення (для формулювання висновків).

Пошукам гармонії здебільшого присвячені праці з філософії та психології. Т. С. Гурлева (2018) та Т. П. Береснева (Берсенева, 2009) розглядають гармонію в аспекті життєвих смислів особистості. Р. Х. Лукманова (2012) уточнює філософське поняття «гармонії». Гармонія як філософська категорія, що займає центральне місце в естетиці, розглядається в роботі В. П. Шестакова (1973).

В дизайні та образотворчому мистецтві поняття «гармонії» широко розглядається в контексті засобів композиції й дуже рідко – з погляду філософії дизайну. Серед праць, присвячених останньому аспекту, можна виділити фундаментальні дослідження Ж. Бодрійяра (Бодрийяр, 1995) та В. Папанека (2010). Із сучасних дослідників цікавість викликають роботи Т. Ю. Бистрової (Быстрова, 2015), а також Н. Н. Масорової (1999).

Результати даного дослідження базуються на аналізі візуального матеріалу з друкованих видань та мережі Інтернет, що охоплює моду початку ХХІ ст. Розглянуто марки та дизайнерів, які зверталися до даної тематики з 2010 до 2020 рр.

Результати дослідження **4**

Існує переконання, що предметний світ, простір, впливаючи на людину, формують її за своєю подобою. Гармонійний простір позитивно впливає на людину, невпорядкований і дисгармонійний – навпаки. Отже, основним завданням дизайнера є формування цілісного, гармонійного середовища, яке є найбільш пристосованим для життєдіяльності людини. В науковій літературі часто зустрічається теза, що однією з основних його професійних якостей має бути «розвинуте відчуття гармонії». Відповідно, його необхідно навчитися покращувати, а шляхи, які сприяють розвитку даного чуття, спробувати описати та систематизувати.

Гармонізація відносин людини і світу завжди була глобальною метою, що ставилась перед мистецтвом, філософією та релігією. З давніх давен людина займалася пошуком гармонії. Давні греки уявляли, що вона проявляє себе через взаємодію симетрії та пропорції. В Середньовіччі поняття «гармонійний» розкривалося через поняття «божественний». Відродження трактувало її не як формальну правильність, а як внутрішній зміст краси. Гегель розкривав поняття гармонії через внутрішню єдність, цілісність і узгодженість. Кожна епоха керується своїми орієнтирами прекрасного та гармонійного, які не є сталими, а змінюються разом із розвитком культури та суспільства. Важливою є думка філософа В. П. Шестакова (1973), який зазначив, що гармонія в мистецтві є відображенням гармонії в природі й найкращою моделлю для митця є гармонія частин живого організму. А живий організм, у свою чергу, пронизаний живим духом.

Сучасна епоха інновацій, постійного пошуку, змін, перебудов та перетворень зробила зовнішній світ мінливим та нестабіль-

ним. Людина дезорієнтована в своїх поглядах, думках, діях. Вона не впевнена в тому, чого вона бажає від свого життя, що намагається дати світу, й взагалі, мало замислюються над цим. Відчуттю нестабільності сприяє відсутність гармонійного простору. Модерністська естетика все частіше заявляє, що сучасне мистецтво далеко відійшло від гармонії, і тому прагне проголосити хаос і дисгармонію новим принципом, новою категорією сучасного мистецтва (Шестаков, 1973, с. 4). Перед людством фактично стоїть проблема існування, яка безпосередньо пов'язана з налагодженням гармонійних зв'язків між людиною та довкіллям, людиною та природою, зрештою, між людиною і людиною.

В сучасному світі оцінити продукт дизайну надзвичайно складно, зокрема через одночасне співіснування оцінок різних поколінь, які різко різняться між собою – старше покоління тяжіє до класичних ідеалів, а молодше вже сформувався в постнекласичній парадигмі. В такий ситуації, відзначає В.Ю. Быстрова, на зміну категоріям класичної естетики, таким як «смак», «краса», «гармонія», часто приходять чисто економічні параметри «дешево», «швидко», «модно» (Быстрова, 2015, с. 20). Але, щоб світ не перетворився на хаос, дизайнер повинен намагатися підтримувати ту тонку грань, яка називається гармонією в собі, та намагатися сприяти цьому у зовнішньому світі.

Один із формалізованих шляхів досягнення гармонії в проєктованому виробі є правильне використання законів та засобів композиції. Гармонійний виріб – це виріб, у якому відбулось з'єднання компонентів в єдине органічне ціле. В такому виробі обов'язково є цілісність, зв'язаність, виразність, співрозмірність, урівноваженість. Завдяки правильному використанню засобів гармонізації композиції, – пропорціям, ритму, контрасту та нюансу, симетрії-асиметрії, статики та динаміки у виробі досягаються всі згадані якості. Ці шляхи гармонізації дизайнери вивчають ще на початку професійної освіти.

Ще одним, близьким до першого, шляхом є використання гармонійних колірних поєднань. Колір давно відомий як важливий засіб гармонізації. Концепцію колірного кола вивчають у художніх школах та дизайнерських освітніх закладах. Типи гармоній кольорів, – контрастна, роздільно-компліментарна, тріадна, аналогова, тетраедна, – сьогодні теоретично обґрунтовані і мають широке використання. За словами відомої дослідниці моди Лі Еделькорт, «фокусом наступного десятиліття стане саме використання кольору» (Варенников, 2020).

Інші шляхи пошуку гармонії можна розкрити через формулювання законів композиції в організації та менеджменті, який відображає необхідність узгодження цілей елементів системи з її головною метою, а також їхню відповідність або залежність. Досягнення необхідної гармонійності в організації рівнозначне підви-

щенню життєздатності та рівня самозбереження системи. В цьому сенсі ми підходимо чи не до найголовнішого завдання дизайнера, а саме поєднання зовнішньої краси з внутрішньою наповненістю. Цю надзвичайно важливу, складну тему часто обходять, проте окремі дизайнери наважилися розвивати її. Різні шляхи, якими реалізовується втілення гармонії, у наступному етапі нашого дослідження спробуємо проаналізувати і систематизувати.

Iryna Dil, українська дизайнерка, яка в сезоні весна-літо 2019 представила колекцію «В гармонії з природою», основний посыл якої був зупинитись у постійній гонитві сучасного світу і озирнутися навколо себе. Якщо лаконічно охарактеризувати колекцію, то можна сказати, що в ній домінували квіткові мотиви, легкі тканини, основними кольорами були тілесний, бежевий з крапленнями жовто-помаранчевого та буро-червоного. Колекція викликала почуття злагоди і єднання з природою.

Марія Грація Кюрі й П'єр Пауло Паччолі, які на той момент були креативними директорами будинку мод Valentino, у сезоні весна-літо 2015 р. представили колекцію, яка була присвячена миру та гармонії. Основним джерелом натхнення була творчість Марка Шагала, який усе своє життя був відданий одній жінці й своїй дружині Беллі Розенфельд. Шагал народився у Вітебську на території сучасної Білорусії, тому часто зображував національні мотиви малої батьківщини в своїх роботах. Через це Кюрі і Паччолі ґрунтували свою колекцію на слов'янських мотивах – контрастна вишивка, лляні тканини, сарафани, жакети з цигейки.

Світлана Сальнікова, засновниця бренду «Fu:r» та Анна Погодіна, дизайнерка марки «Petrichog» за основу творчості обирають взаємини природи та людини, піклування про довколишнє середовище. Хоча колекції дизайнерів дуже різні, але мета їхня єдина – це гармонія, без якої людини не може існувати. Дизайнерки намагаються у пошуку пропорцій та форм одягу не порушувати свободу й красу природи. Дотримуючись скандинавського стильового напрямку, обирають надають перевагу силуетам, чергують чіткі графічні лінії з хаотичними, міксують різні фактури матеріалів.

Саме такий шлях пошуку гармонії представлений у бакалаврській роботі студентки Анастасії Литовченко (рис.1), яка спробувала розглянути трансформацію поняття «гармонії» в різних культурах та релігіях.

Особливо популярними стають «зелена», екологічна, «етична», «повільна» і «стійка» моди, які також повертають свідомість у напрямку гармонізації взаємин людини та природи. Метою «сталі моди» (sustainable fashion) є створення системи, що може підтримувати себе протягом невизначеного часу з погляду впливу людини на довколишнє середовище, отже гармоніза-

ція цих відносин. Більш розгорнуте визначення різних напрямків екодизайну надано в дослідженні автора (Кисельова, 2019).

Стелла Маккартні вважається піонером екоруху в сфері «люксової моди». Її основні принципи – не використовувати шкіру й натуральне хутро, використовувати органічну бавовну, відмовитися від гіперактивних барвників. Британський бренд «People Tree» не використовує штучних барвників і синтетики, вважаючи доцільнішим використання матеріалів встоинної переробки. «Patagonia» займається розробкою нових високотехнологічних тканин, переважно на основі поліестеру з перероблених пластикових пляшок, розробляє покриття, що дозволяють продовжувати життя речей та використовує обрізки тканин для створення нових речей. Бренд «Ciel» налагодив безвідходне виробництво, що припускає тотальний «recycling» залишків трикотажу. Бренд «Deborah Lindquist» у своїх виробках використовує recycled-тканини і фурнітуру, експериментує з соєвим шовком, інге (поліестером рослинного походження) і сіселлом (целюлозою з додаванням морських водоростей). «Enamore» експериментує з танинами органічного походження. Mark Liu розробив технологію «zero waste», яка дозволяє розробляти вироби без відходів. Шведська компанія «Filippa K» задає тренд «slow fashion» (повільного дизайну), що у їхньому варіанті має стати круговою модою. Кругова мода включає зменшення споживання, відновлення (ремонт) одягу, повторне використання матеріалів попередніх колекцій та відходів, а також матеріалів вторинної переробки.

Людмила Норсоян, російська дизайнерка, пропонує власний шлях пошуку гармонії: не акцентуючи штучність чи натуральність сировини, вона має справу тільки з висококласними матеріалами та технологіями і пропонує оперувати тільки раціонально виправданими масштабами виробництва і продажів, вважаючи це найбільш гармонійним способом взаємин з навколишнім середовищем.

Українська дизайнерка Софія Русинович, засновниця бренду «Roussin», своїми колекціями намагається привертати увагу до важливих екологічних та соціальних тем: забруднення планети пластиком, необхідності вторинної переробки, відповідального ставлення до споживання. Ці тези реалізуються через переробку пластикових пакетів і перетворення їх на аксесуари, використання всіх відходів власного виробництва, «recycling» власних моделей, які не продалися за сезон, тощо. В колекції одягу SS20 «Мені багато не треба» бренд продемонстрував лише одну річ у кожній категорії, закликаючи споживачів до обмеження споживання.

Український бренд із світовим визнанням «Ksenia Schneider» розробляє нові речі зі старого деніму. Тим самим шляхом ідуть

нові українські бренди «Reviclo by Markova» та «Golub Upcycled Denim Project».

Екотенденції цікаво представлені у практичних розробках до бакалаврських дипломних проєктів. В одному випадку студентка в якості першоджерела натхнення звернулась до теми вмираючого безбарвного рифу (рис. 2). Інші присвятили колекцію анімалістичним принтам (рис.3) і зосередились на стилістиці 2000-х рр. та переробці старих речей у нові (рис. 4).

Набагато частіше дизайнери свідомо чи несвідомо використовують мотиви й образи, запозичені з природи: природних явищ та пейзажів, мінералів, рослин, тварин. В таких колекціях, як правило, використовуються натуралістичні кольори та дуже часто квіткові мотиви в різних інтерпретаціях, які повідомляють нам, що людина є невід'ємною частиною природи в минулому, сьогоденні та майбутньому.

Яскраві природні явища, такі як схід і захід сонця, хмарне або нічне небо, спалахи блискавок чи навіть виверження вулканів знайшли відображення в таких колекціях дизайнерів: Elie Saab Pre Fall 2006, Oscar de la Renta сезон весна-літо 2013, Elie Saab весна-літо 2014 та Pre Fall 2014, Leanne Marshall Pre Fall 2015, Renato Balestra весна-літо 2015, Zuhair Murad Pre Fall 2015, Carol Hannah Pre Fall 2016, Alena Akhmadullina весна-літо 2016, Christian Siriano Bridal весна-літо 2017, Givenchy Couture весна-літо 2020, Burberry весна-літо 2021, Giorgio Armani весна-літо 2021 ("Главные тенденции", 2020).

Зображення квіткових мотивів постійно використовується дизайнерами, за останнє десятиліття можна виділити наступні яскраві колекції: Christian Dior Fall 2010, Cavalli весна-літо 2011, Louis Vuitton весна-літо 2011, Oscar de la Renta весна-літо 2011, Christian Dior весна-літо 2011, Vera Wang весна-літо 2011, Dries Van Noten весна-літо 2011, D&G весна-літо 2011, Corrie Nielsen весна-літо весна-літо 2013, Giambattista Valli Pre Fall 2014, Lela Rose весна-літо 2014, Dolce & Gabbana весна-літо 2014, Andrew Gn весна-літо 2015, Marchesa весна-літо 2015, Ralph & Russo весна-літо 2015, Georges Hobeika Pre Fall 2015, Marchesa весна-літо 2016, Gucci Pre Fall 2016, Dolce&Gabbana весна-літо 2017, Michael Kors весна-літо 2017, Gucci весна-літо 2017, Alexander McQueen весна-літо 2017. Mulberry осінь-зима 2018, Alessandro Dell'Acqua осінь-зима 2018, Laura Ashley осінь-зима 2018, Dolce & Gabbana весна-літо 2019, Simone Rocha весна-літо 2019, Erdem весна-літо 2019, Carolina Herrera весна-літо 2019 ("Главные тенденции", 2020).

В сезонах весна-літо 2020 та 2021 рр. квіти залишаються в тренді: невеликий польовий принт, великі зображення бутонів, абстрактні флористичні малюнки або поєднання відразу декількох візерунків можна побачити в наступних колекціях: Alexander McQueen 2020, Stella McCartney 2020 та Paco Rabanne

2020, Prada 2021, Valentino 2021, Isabel Marant 2021, Saint Laurent 2021, Oscar de la Renta 2021р ("Главные тенденции", 2020).

Про інтерес світу моди до цієї теми також свідчать назви виставок. Наприклад, основна виставка Музею Вікторії та Альберта в 2018 р. мала назву «Мода та природа». Головний акцент виставки, за словами її куратора Едвіни Ерман, – це повна залежність від природного світу: ресурсів, води, викопного палива. Все, що ми носимо сьогодні і що носили наші предки, залежить від планети, на якій ми живемо ("Флора, фауна", 2018).

Ще одним шляхом пошуку гармонії є цитування зразків народної творчості. В такому разі гармонія досягається у спосіб використання архетипів, які напрацьовані багатьма поколіннями та існують у підсвідомості кожної людини. Завдяки використанню усталених паттернів крою, оздоблення, розташування декору, поєднання кольорів, вживання прадавніх технологій отримання та декорування виробів проекти дизайну досягають гармонійності. Прикладом є колекції відомих брендів та дизайнерів: Valentino Fall 2012, Vera Wang весна-літо 2013, Dolce & Gabbana осінь-зима 2014, Valentino весна-літо 2014, Dolce & Gabbana весна-літо 2017, Byblos весна-літо 2017, Custo Barcelona весна-літо 2017, Etro весна-літо 2017, Roberto Cavalli весна-літо 2017, Blumarine весна-літо 2017, Moel Bosh весна-літо 2017, Gucci cruise 2019, Dolce&Gabbana весна –літо 2021, Prada весна-літо 2021, Chanel весна-літо 202, Alberta Ferretti весна-літо 2021, Gabriela Hearst весна-літо 2021 ("Главные тенденции", 2020).

Використання зразків народної творчості можна також побачити в бакалаврському проекті (рис. 5), де за основу взято красу «Райдужних гір» Перу та використано технологію традиційного ручного ткацтва.

Наукова новизна та практична значимість дослідження **5**

На основі синтезу даних оглядових матеріалів українських та світових ресурсів у статті прослідковано досвід дизайнерів одягу у пошуку шляхів досягнення гармонії на початку XXI ст. Окреслені та систематизовані напрямки таких пошуків, три з яких особливо проявлені в сучасності. Перший стосується застосування дизайнерами прийомів, пов'язаних з безпосереднім запозиченням природних мотивів або відображенням природних явищ у своїх виробках; другий – звернення до архетипів народної творчості, і третій – з розвитком різних напрямків екомоди, які сприяють зміні світогляду людини, налаштовуючи її на гармонію з природою і довкіллям.

Висновки **6**

В наш час форми та вираження дизайну, його орієнтація змінюються не тільки через зміну технологій, а передусім через зміну соціальних запитів, систем цінностей, ментальних орієнтирів. Людина прагне до пошуку гармонійного середовища та

гармонії в собі як способу відновлення рівноваги, досягнення нового розуміння та сприйняття світу. Протягом тисячоліть людство вимінювало свої духовні багатства на матеріальні, але сучасність змушує до переосмислення пріоритетів. Тому звертати увагу на гармонію, яка сьогодні розчиняється під впливом реальності, є актуальним завданням дизайну.

У пошуку гармонії дизайнери йдуть різними шляхами: від формалізованого пропорціювання та використання колірного кола до використання природних мотивів та архетипів народної творчості. Інший шлях – це «зелена», екологічна, «етична», «стійка» моди, – що не тільки демонструють можливості переробки, а ще й породжують певний світогляд, привертають увагу до здатності художника повернути людей до краси, багатогранності і крижкості навколишнього світу. Отже актуальність пізнання та створення гармонії залишається вічною.

Рис. 1. Бакалаврська випускна колекція Анастасії Литовченко
«Гармонія людини і природи» 2021 р.

Fig. 1. Bachelor's graduate collection "Harmony
of Human and Nature" 2021 by Anastasiia Lytovchenko

Рис. 2. Бакалаврська випускна колекція Катерини Васи́леги
«Bleached reef» 2021 р.

Fig. 2. Bachelor's graduate collection "Bleached Reef" 2021
by Kateryna Vasyleha

Рис. 3. Бакалаврська випускна колекція Алли Новікової
«Захист тварин» 2021р.

Fig. 3. Bachelor's graduate collection "Animal Protection" 2021
by Alla Novikova.

Рис. 4. Бакалаврська випускна колекція Вікторії Сапронової «Style 2000+upcycling» 2021р.

Fig.4. Bachelor's graduate collection "Style 2000 + upcycling" 2021 by Victoria Saponova.

Рис. 5. Бакалаврська випускна колекція Лілії Грищенко «Hide» 2021 р.

Fig. 5. Bachelor's graduate collection "Hide" 2021 by Liliia Hryshchenko

Список бібліографічних посилань

- Берсенева, Т. П. (2009). Гармония как субъективный феномен. *Аналитика культурологии*, 3(15), 80–87. <https://cutt.ly/hnJ9eZh>
- Бодрийяр, Ж. (1995). *Система вещей* (С. Зенкин, пер.). Рудомино.
- Быстрова, Т. Ю. (2015). *Философия дизайна* (2-е изд.). Издательство Уральского университета.
- Варенников, Д. (2020). Ли Эделькорт: цвет и народное творчество войдут в моду в 2020 году. *Interior+design* 25. <https://www.interior.ru/design/4738-li-edelkort-tsvet-i-narodnoe-tvorchestvo-vojdut-v-modu-v-2020-godu.html>
- Главные тенденции сезона весна-лето 2021. (2020, 12 октября). *Vogue*. <https://www.vogue.ru/fashion/glavnye-trendy-sezona-vesna-let-2021>
- Гурлева, Т. С. (2018). Дослідження поняття «гармонія» в аспекті життєвих смислів особистості. *Психологічний часопис*, 6(6), 67–81. <https://doi.org/10.31108/1.2018.6.16.5>
- Кисельова, К. О. (2019). Напрями проектування fashion-об'єктів з урахуванням екологічного фактору. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 30, 179–185.
- Лукманова, Р. Х. (2012). Гармония как философская категория. *Вестник Башкирского университета*, 17(1), 645–649.

- Мосорова, Н. Н. (1999). *Философия дизайна*. Архитектон.
- Папанек, В. (2010). *Дизайн для реального мира* (Г. Северская, пер.; 3-е изд.). Издатель Д. Аронов. *Флора, фауна и мода: как связаны одежда и природа* [Видео]. (2018, 19 апреля). New Tang Dynasty Television. <https://ntdtv.ru/?p=69402>
- Шестаков, В. П. (1973). *Гармония как эстетическая категория. Учение о гармонии в истории эстетической мысли*. Наука.

References

- Baudrillard, J. (1995). *Sistema veshchei* [System of Things] (S. Zenkin, Trans.). Rudomino [in Russian].
- Berseneva, T. P. (2009). *Garmoniya kak sub"ektivnyi fenomen* [Harmony as a Subjective Phenomenon]. *Analitika kul'turologii*, 3(15), 80–87. <https://cutt.ly/hnJ9eZh> [in Russian].
- Bystrova, T. Yu. (2015). *Filosofiya dizaina* [Philosophy of Design] (2nd ed.). Ural University Publishing House [in Russian].
- Flora, fauna i moda: kak svyazany odezhda i priroda* [Flora, Fauna and Fashion: How Clothes and Nature are Connected] [Video]. (2018, April 19). New Tang Dynasty Television. <https://ntdtv.ru/?p=69402> [in Russian].
- Glavnye tendentsii sezona vesna-letu 2021* [The Main Trends of the Spring-Summer 2021 Season]. (2020, October 12). Vogue. <https://www.vogue.ru/fashion/glavnye-trendy-sezona-vesna-letu-2021> [in Russian].
- Hurlieva, T. S. (2018). *Doslidzhennia poniattia "harmonii" v aspekti zhyttievych smysliv osobystosti* [The Research of the Notion "Harmony" in the Context of Personal Vital Values]. *Psychological Journal*, 4(6), 67–81. <https://doi.org/10.31108/1.2018.6.16.5> [in Ukrainian].
- Kyselova, K. O. (2019). *Napriamy proektuvannia fashion-ob'ektiv z urakhuvanniam ekolohichnoho faktoru* [Directions of Designing Fashion-Objects Taking into Account Ecological Factors]. *Ukrainian Culture: The Past, Modern, Ways of Development*, 30, 179–185 [in Ukrainian].
- Lukmanova, R. Kh. (2012). *Garmoniya kak filosofskaya kategoriya* [Harmony as a Philosophical Category]. *Bulletin of Bashkir University*, 17(1), 645–649 [in Russian].
- Mosorova, N. N. (1999). *Filosofiya dizaina* [Design Philosophy]. Arkhitekton [in Russian].
- Papanek, V. (2010). *Dizain dlya real'nogo mira* [Design for the Real World] (G. Severskaya, Trans.; 3rd ed.). Publisher D. Aronov [in Russian].
- Shestakov, V. P. (1973). *Garmoniya kak esteticheskaya kategoriya. Uchenie o garmonii v istorii esteticheskoi mysli* [Harmony as an Aesthetic Category. The Doctrine of Harmony in the History of Aesthetic Thought]. Nauka [in Russian].
- Varennikov, D. (2020). *Li Edel'kort: tsvet i narodnoe tvorchestvo voidut v modu v 2020 godu* [Lee Edelcourt: Color and Folk Art Will Come into Fashion in 2020]. *Interior+design* 25. <https://www.interior.ru/design/4738-li-edelkort-tsvet-i-narodnoe-tvorchestvo-vojdut-v-modu-v-2020-godu.html> [in Russian].